

Struzik, Adam

Współczesne problemy rozwoju województwa mazowieckiego

Rocznik Żyrardowski 5, 189-210

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adam Struzik
Marszałek Województwa Mazowieckiego

Współczesne problemy rozwoju województwa mazowieckiego*

Szanowni Państwo

Moje wystąpienie chciałbym poświęcić zaprezentowaniu najważniejszych problemów rozwoju Mazowsza oraz realizowanej przez Samorząd Województwa polityki rozwoju, której istotą jest rozstrzyganie przez nas właśnie tych problemów oraz podejmowanie wyzwań determinowanych przez zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju naszego województwa.

* * *

Współcześnie problemy i wyzwania rozwoju regionalnego wynikają z obiektywnie uwarunkowanych procesów globalizacji i metropolizacji, a także zaostrzającej się konkurencyjności regionów w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym, przy jednoczesnym respektowaniu nadrzędnej i uniwersalnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Uważamy, że na główne problemy i dylematy rozwoju Mazowsza należy patrzeć przez pryzmat:

- miejsca regionu w układzie krajowym, europejskim i globalnym;
- cech społeczno-gospodarczych i funkcjonalnych przestrzeni województwa;
- różnicowań wewnątrz województwa.

W nowej sytuacji geopolitycznej związanej z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej wzrasta znaczenie województwa mazowieckiego – regionu położonego centralnie w przestrzeni europejskiej, na przecięciu połączeń transportowych północ–południe i wschód–zachód. Przez teren województwa przebiegają bowiem 3 paneuropejskie korytarze transportowe:

- Korytarz I: Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa,
- Korytarz II: Berlin – Warszawa – Mińsk Białoruski – Moskwa;
- Korytarz III: Gdynia, Gdańsk – Warszawa – Katowice – Żylina.

* Referat wygłoszony na konferencji pt. „Historyczne uwarunkowania rozwoju woj. mazowieckiego i współczesne wyzwania” zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie, 22 września 2006 r.

W obecnym układzie geopolitycznym wzrasta też rola metropolii warszawskiej; będzie ona pełnić funkcję „bramy wjazdowej” (gateway city) od strony wschodniej do UE.

Okoliczności te stanowią swoistą rentę położenia Mazowsza, którą należy zdyskontować w działaniach na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu.

W przestrzeni społeczno-gospodarczej kraju Mazowsze charakteryzuje się najwyższym potencjałem gospodarczym, naukowym, ludnościowym, a także poziomem życia ludności. Świadczą o tym następujące wskaźniki i charakterystyki:

- wytwarzanie 1/5 wartości krajowego Produktu Krajowego Brutto;
- ponad 2-milionowy rynek pracy;
- koncentracja 1/3 potencjału naukowo-badawczego kraju;
- ponad 5 mln mieszkańców – co stanowi 13,5% ludności kraju;
- przeciętne wynagrodzenie wyższe o ok.30% od średniej krajowej.

Potencjał województwa mazowieckiego wynika przede wszystkim z funkcji jakie pełni metropolia warszawska, będąca centrum życia społeczno-politycznego, gospodarczego, głównego ośrodka informacji, edukacji, nauki i kultury, miejsca szybko rozwijających się specjalistycznych usług nieprodukcyjnych. Jest miejscem, w którym intensywnie ogniskują się krajowe procesy transformacji i rozwoju społeczno-gospodarczego oraz procesy mające zasięg światowy, jak globalizacja, cywilizacja informacyjna, wzrost znaczenia układów metropolitalnych.

Atutami województwa mazowieckiego są również takie cechy przestrzeni fizyczno-geograficznej, jak:

- policentryczna sieć osadnicza z rozwiniętymi pięcioma ośrodkami subregionalnymi: Radomiem, Płockiem, Siedlcami, Ostrołęką i Ciechanowem;
- zasoby środowiska przyrodniczego, umożliwiające zrównoważony rozwój;
- wspomniana już dobra dostępność komunikacyjna regionu, wynikająca z położenia w trzech paneuropejskich korytarzach transportowych, na przecięciu „krzyża” europejskiego z północy na południe i ze wschodu na zachód;
- wartości kulturowe Mazowsza, umożliwiające budowanie tożsamości kulturowej oraz promocję regionu.

Na tle generalnie korzystnej sytuacji regionu, poważnym problemem jest silne zróżnicowanie przestrzenne sytuacji społeczno-gospodarczej oraz procesów rozwojowych wewnątrz województwa.

Nasz region to w rzeczywistości trzy różne przestrzenie społeczno-gospodarcze i funkcjonalne, a mianowicie:

- Warszawa i obszar metropolitalny Warszawy – o dużym potencjale społeczno-gospodarczym i dużym stopniu wielofunkcyjności, ale także związanych z tym naturalnych kolizji funkcji i konfliktów społecznych. Zajmuje on 17,5% powierzchni województwa i zamieszkuje w nim ok. 2,6 mln osób, tj. ponad połowa ludności województwa.
- Drugą rzeczywistość stanowi obszar oddziaływania aglomeracji warszawskiej – o względnie dużym stopniu wielofunkcyjności, przy braku większych kolizji funkcji, na którym widoczne są efekty procesów przepływu postępu z ośrodka metropolitalnego.

Obszar ten stanowi ok. 25% powierzchni i zamieszkuje go co ósmy mieszkaniec województwa.

Z punktu widzenia polityki samorządu województwa jest to obszar najmniej problemowy, wymagający najmniejszej interwencji ze strony władz Mazowsza, w stosunku do którego należy stosować, jeśli tak można powiedzieć zasadę: „po pierwsze, nie szkodzić” i wspierać dotychczasowe trendy rozwojowe. Co nie oznacza, że nie ma on potrzeb rozwojowych, jak chociażby infrastrukturalne.

- Trzecia rzeczywistość mazowiecka to obszary problemowe, o peryferyjnym położeniu w przestrzeni regionu. Są to obszary: nadbużański, ostrołęcki, mławsko-żuromiński, ale i radomski, i płocki. Charakteryzują się one kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, a tym samym słabością endogenicznych czynników rozwoju. W wyniku tego obszary te nie są w stanie sobie „pomóc”, a więc wymagają interwencji z poziomu regionalnego i krajowego.

W obszarach tych, które stanowią 15% powierzchni województwa żyje niemal co trzeci jego mieszkaniec.

W świetle powyższych uwarunkowań i związanych z tym problemów rozwoju regionalnego jawi się największy dylemat polityki rozwoju regionalnego na Mazowszu, a mianowicie:

- **Jak wykorzystać i zwiększać konkurencyjność regionu w układzie krajowym, europejskim i globalnym, a jednocześnie przeciwdziałać nadmiernym dysproporcjom rozwoju?**

W innym ujęciu dylemat ten zawiera się w pytaniu:

- **Jak pogodzić konieczność utrzymania wysokiego tempa rozwoju Warszawy i Obszaru Metropolitalnego z koniecznością zwiększania spójności regionu i zmniejszania dysproporcji rozwojowych?**

W dużej mierze dylemat ten ma charakter wręcz polityczny i może być przedstawiany jako alternatywa: neoliberalizm kontra opcja prospołeczna. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z poglądami, zbliżonymi do teorii biegunów wzrostu i sieci metropolii, a opartymi na gruncie neoklasycznych modeli wzrostu gospodarczego regionów. W myśl tych

koncepcji rozwój regionalny jest determinowany przez samoczynne mechanizmy rozwoju i mobilność czynników produkcji oraz dóbr i usług z metropolii na peryferia; w związku z czym interwencje zewnętrzne w rozwój regionalny są niepotrzebne, a wręcz niepożądane. Zgodnie z tą koncepcją, polityka regionalna powinna być nastawiona na preferowanie najbardziej efektywnych ogniw struktury regionalnej i eliminowanie barier mobilności czynników produkcji oraz dóbr i usług.

Opcja pro-społeczna jest opozycją do koncepcji neoliberalnych. U jej podstaw leży podważanie samoczynności procesów rozwojowych – w szczególności w odniesieniu do mechanizmów mobilności oraz utożsamianie jej z koncepcjami interwencjonizmu państwowego i państwa dobrobytu. Dlatego też zakłada ona zdecydowanie bardziej aktywne formy interwencji publicznych podmiotów polityki regionalnej i przestrzennej w procesy rozwojowe. Polega to na inwestycjach w edukację i infrastrukturę w obszarach zapóźnionych oraz tworzeniu zachęt dla strategicznych inwestorów a także promowaniu działań lokalnych, a w szczególności tworzeniu warunków dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Samorząd Województwa Mazowieckiego, ten największy dylemat polityki rozwoju regionalnego, rozstrzyga poprzez próbę „godzenia” obu koncepcji na kanwie „**równoważenia rozwoju**”. Realizujemy działania adresowane zarówno do „obszarów silnych” pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, o wielofunkcyjnych strukturach – jak i do obszarów pozametropolitalnych, położonych peryferyjnie, pozbawionych własnych endogenicznych czynników rozwoju, w których występują na szeroką skalę zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Politykę tę adresujemy też do ośrodków subregionalnych, stanowiących szkielet naszego układu osadniczego, a będących ośrodkami równoważenia rozwoju dla własnych wytworzonych od lat „obszarów ciężenia”. Obecnie ośrodki te tracą swój potencjał społeczno-gospodarczy w skali województwa na rzecz obszaru metropolitalnego, zwiększają się wewnątrzregionalne rozpiętości rozwoju, a procesy dyfuzji są widoczne tylko w odległości 30–50 km od metropolii. **Dlatego za szczególnie istotne należy uznać działania, mające na celu zwiększanie spójności województwa i kształtowanie mechanizmów generujących rozwój nie tylko w pasmach aktywizacji gospodarczej.** Samorząd Województwa rozszerza również działania rozwojowe na obszary pozametropolitalne, miasta średnie i małe oraz tereny wiejskie. Stanowią one bowiem jedną z ważniejszych płaszczyzn polityki przestrzennej UE w relacji miasto–wieś.

Odpowiedzi na te wyzwania oraz rozstrzygnięcie wielu dylematów znalazły się w podstawowym dokumencie, określającym całościową, kompleksową koncepcję rozwoju województwa – w przyjętej przez Sejmik Wo-

województwa w dniu 29 maja 2006 r. „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2020 r.”.

Nasze działania chcemy więc prowadzić tak aby: „**Mazowsze było konkurencyjnym regionem w układzie europejskim i globalnym**”. Jest to dla nas podstawowe wyzwanie w aspekcie uzyskanego w 2004 r. członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Dążeniami i aspiracjami władz województwa, mieszkańców, instytucji i firm powinno być urzeczywistnienie naszej misji strategicznej:

Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

Nie sposób dzisiaj omówić wszystkie cele i kierunki działań, które sobie nakreśliliśmy. Dlatego też skoncentruję się na kilku zagadnieniach najbardziej reprezentatywnych dla głównych problemów i wyzwań rozwoju regionu ze szczególnym uwzględnieniem Mazowsza Zachodniego, które obejmuje:

- silnie zurbanizowany układ osadniczy, o wielofunkcyjnych strukturach **obszaru metropolitalnego Warszawy** – powiaty: warszawski zachodni, grodziski, żyrardowski;
- **Płock jako ośrodek subregionalny;**
- **obszary pozametropolitalne** – powiaty: płocki, sierpecki, gostyński, sochaczewski.

Jako główne wyzwania i kierunki działań adresowane przede wszystkim do Mazowsza Zachodniego przyjmujemy:

- wzrost innowacyjności i konkurencyjności regionu;
- wzmocnienie powiązań metropolii warszawskiej i obszaru metropolitalnego z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych;
- aktywizację i modernizację obszarów pozametropolitalnych.

Wyzwaniu wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu chcemy sprostać poprzez następujące główne działania:

- rozwój najbardziej znaczących ośrodków akademickich i ośrodków naukowych w regionie;

W tym miejscu warto zwrócić uwagę na dylemat związany z rozwojem potencjału akademickiego i naukowego na Mazowszu, który wyraża się w pytaniu: czy proces ten koncentrować, czy dekoncentrować? A więc jest to dylemat dotyczący w istocie wyboru pomiędzy dostępnością do wiedzy,

a jakością badań i efektywnością procesów dydaktycznych. W praktyce, dla rozwiązania tego dylematu przyjmujemy założenie, zgodnie z którym wiedza i nauka są podstawowym czynnikiem rozwoju regionalnego. Mając to na uwadze przyjęto w Strategii zasadę wzmacniania ośrodków równoważenia rozwoju, jakimi są były miasta wojewódzkie, poprzez dalszy rozwój ich funkcji akademicko-badawczo-innowacyjnych. I znowu można powiedzieć, że jest to rozwiązanie kompromisowe w stosunku do opcji skrajnych. Nie jesteśmy bowiem zwolennikami poglądów, w myśl których najlepiej byłoby, gdyby w każdym powiecie była wyższa uczelnia, ale też jesteśmy przeciwni wyłącznej koncentracji funkcji naukowych i dydaktycznych w Warszawie.

- rozwój nowoczesnych sieci kooperacyjnych i przepływów nowoczesnych technologii, **w tym tworzenie i wspieranie Centralnego Okręgu Wiedzy, Edukacji, Nauki, Wysokich Technologii w Płocku;**
- tworzenie i wspomaganie powiązań funkcjonalnych Warszawy z Łodzią – w układzie krajowym, stanowiących układ aktywizujący, m.in. Mazowsze Zachodnie.

Warunkiem wzrostu innowacyjności i konkurencyjności Mazowsza jest zwiększanie spójności regionu poprzez wzmacnianie powiązań metropolii warszawskiej i obszaru metropolitalnego z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Samorząd województwa uważa, że w tym zakresie zasadnicze znaczenie mają następujące kierunki działań:

- Po pierwsze – poprawa jakości połączeń transportowych pomiędzy Warszawą a metropoliami europejskimi, głównymi ośrodkami gospodarczymi w Polsce, ośrodkami subregionalnymi Mazowsza i pozostałymi obszarami województwa;
- Po drugie – rozwój infrastruktury lotniczej poprzez:
 - rozbudowę istniejącego Portu Lotniczego im. F. Chopina o nowy terminal oraz połączenia drogowo-kolejowe z centrum miasta i układem zewnętrznym;
 - przystosowanie lotniska w Modlinie oraz w Sochaczewie do przejęcia funkcji odciążających lotnisko w Warszawie (tanie loty, transport towarów, czarter, loty nocne);
 - lokalizację na Mazowszu pomiędzy Warszawą a Łodzią, nowego, centralnego, międzynarodowego lotniska, spełniającego wymogi dynamicznie wzrastającego ruchu pasażerskiego;
- Po trzecie – dostosowanie sieci drogowo-kolejowej znaczenia międzynarodowego do standardów europejskich, a w szczególności:
 - przyspieszenie budowy autostrady A2 i dróg ekspresowych;

- budowę tras obwodowych usprawniających połączenia w Warszawie i obszarze metropolitalnym („Duża Obwodnica Warszawy” w paśmie ośrodków miejskich Sochaczew, Grójec, Góra Kalwaria, Mińsk Mazowiecki, Wyszaków, Wyszogród);
- wspieranie budowy linii kolejowej dużych prędkości na odcinku Wrocław/Poznań – Warszawa – Łódź;
- wspieranie przedłużenia CMK (Linii kolejowej E-65) o odcinek Korytów – Sochaczew – Płock w kierunku Trójmiasta.

W metropolii warszawskiej i obszarze metropolitalnym Warszawy głównym problemem jest złożoność i wielofunkcyjność układu osadniczego i gospodarczego, prowadząca do wielu naturalnych kolizji funkcji w zagospodarowaniu przestrzennym i powstających konfliktów przestrzennych.

Dlatego też uznajemy, że najważniejszym wyzwaniem jest:

- zahamowanie narastającego chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu stolicy i jego otoczeniu,
- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska, w tym współtworzenie obszaru „zielonego pierścienia” wokół Warszawy.

Wyzwania **dotyczące aktywizacji i modernizacji obszarów pozametropolitalnych, chcemy realizować** poprzez własne działania inwestycyjne województwa bądź współdziałając z Rządem, a ukierunkowane na:

- Po pierwsze: podnoszenie standardów technicznych połączeń obwodowych w regionie, a więc:
 - „Wielkiej Obwodnicy Mazowsza” w paśmie ośrodków subregionalnych: Płock, Ciechanów, Siedlce, Radom (postulowana Ostrołęka) – opartej o drogi: ekspresową drogę S-12 na południu, nr 60 na północy – z jej przebudową i wykorzystaniem nowego mostu w Płocku, drogi nr 627 i 63 na wschodzie oraz autostradę A-1 na zachodzie;
 - wspomnianej „Dużej Obwodnicy Warszawy” w paśmie ośrodków miejskich Sochaczew, Grójec, Góra Kalwaria, Mińsk Mazowiecki, Wyszaków, Wyszogród wzdłuż drogi krajowej nr 50;
- Po drugie: rozbudowę dróg krajowych – szczególnie drogi nr 62, zapewniającej poprawę połączeń komunikacyjnych Płocka z Warszawą wraz z budową północno-zachodniej obwodnicy Płocka;
- Po trzecie: modernizację linii kolejowej Kutno – Płock;
- Po czwarte: lokalizację centrów logistycznych dla rozwoju intermodalnego transportu towarów poza granicami Warszawy w powiązaniu z „Wielką Obwodnicą Mazowsza” i „Dużą Obwodnicą Warszawy”.

Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych obejmować też musi **wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast poprzez:**

- rozwój infrastruktury społecznej, głównie szkolnictwa i służby zdrowia,
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
- wykorzystanie wartości kulturowych tych obszarów .

Szczególne znaczenie kulturowe dla regionu mają walory Mazowsza Zachodniego:

- Płock – historyczna stolica Mazowsza, miasto o tysiącletniej kulturze,
- Sierpc – skansen Muzeum Wsi Polskiej,
- Żelazowa Wola, Brochów, Modlin, Czerwińsk – zespoły zabytkowe,
- Żyrardów (położony w obszarze metropolitalnym Warszawy) – zabytkowe miasto z zachowanym zespołem urbanistyczno-architektonicznym miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku,

Miasta te i obszary będziemy silnie wspomagać w zakresie wartości kulturowych, aby wykreować je na krajowe miejsca turystyki kulturowej. Również potencjał walorów przyrodniczych doliny Wisły i Pojezierza Gostyńskiego wymaga działań w zakresie rozwoju turystyki.

W tym miejscu chciałbym podkreślić wspólne działania władz i społeczeństwa Żyrardowa oraz samorządu województwa w przygotowaniu *Program rewitalizacji miasta Żyrardowa* oraz pozyskane środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Rewitalizacja Żyrardowa wraz z pracami zachowującymi zabytkowy, historyczny układ miasta przemysłowego jest chlubnym przykładem działań w zakresie wspomagania rozwoju dziedzictwa kulturowego i promocji regionu.

Szczególnie ważnym, a często nie docenianym i nie dostrzeganym z „warszawskich wyżyn” problemem Mazowsza są sprawy rolnictwa i osadnictwa wiejskiego, które możemy określić jako **wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich**. Działania samorządu województwa w tym zakresie obejmować będą, m.in.:

- rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizację i budowę lokalnych oczyszczalni ścieków oraz sieci elektroenergetycznych i gazowych, zapewniających poprawę warunków życia;
- wspieranie modernizacji gospodarstw rolnych i przekształceń struktury gospodarstw i struktury wykorzystania użytków rolnych;
- wspieranie prośrodowiskowych metod produkcji rolnej,
- rozwój agroturystyki wykorzystującej zasoby i walory środowiska przyrodniczego.

Jednym z czynników decydujących o jakości życia jest **ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego** dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

W tym zakresie główne działania skoncentrujemy na:

- ochronie najcenniejszych wartości środowiska przyrodniczego (zasobów i krajobrazu) poprzez utworzenie systemu spójnego przestrzennie, chroniącego powiązania przyrodnicze (w tym obszarów „NATURA 2000”), ze szczególnym uwzględnieniem doliny Wisły oraz tworzenia „zielonego pierścienia” wokół Warszawy;
- zwiększeniu lesistości regionu i ochronę lasów, szczególnie w zachodniej części województwa, o stosunkowo niskim zalesieniu;
- poprawie jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- uporządkowaniu gospodarki odpadami poprzez realizację działań ujętych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych planach gospodarki odpadami.

W tym miejscu chciałbym wskazać jednak na kolejny realny dylemat, a mianowicie, na ile ochrona środowiska może być czynnikiem ograniczającym (poprzez zakazy i nakazy), a na ile stymulującym rozwój gospodarczy i zagospodarowanie przestrzenne, zwłaszcza na obszarach peryferyjnych, pozbawionych wielofunkcyjnych struktur gospodarczych. Dylemat ten w skali lokalnej już dzisiaj często przybiera formę kolizji i konfliktów przestrzennych pomiędzy infrastrukturą techniczną, presją rozwoju osadnictwa na terenach cennych przyrodniczo, a wreszcie samymi wymogami ochronnymi. Wydaje się, że jedynym praktycznym sposobem rozstrzygnięcia tych spraw jest umiar i rozsądek, ale także, a może przede wszystkim, wola i umiejętność rozwiązywania problemów na drodze dialogu społecznego i poszukiwania kompromisów.

Takimi zasadami będziemy kierować się w swoich działaniach.

Polityka rozwoju Mazowsza to także kształtowanie wspólnoty regionalnej i pielęgnowanie tradycji regionalnych, mająca istotny wpływ na zachowanie i popularyzację dziedzictwa historyczno-kulturowego Mazowsza.

Obecnie polityka ta w zakresie ochrony świadectw kultury materialnej i niematerialnej realizowana jest poprzez:

- Po pierwsze: sporządzenie przez Samorząd Województwa Mazowieckiego Programu Opieki nad Zabytkami, określającego cele i kierunki działań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

W grudniu 2005 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął ten dokument, którego celem jest stworzenie warunków dla kreowania i realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami na tere-

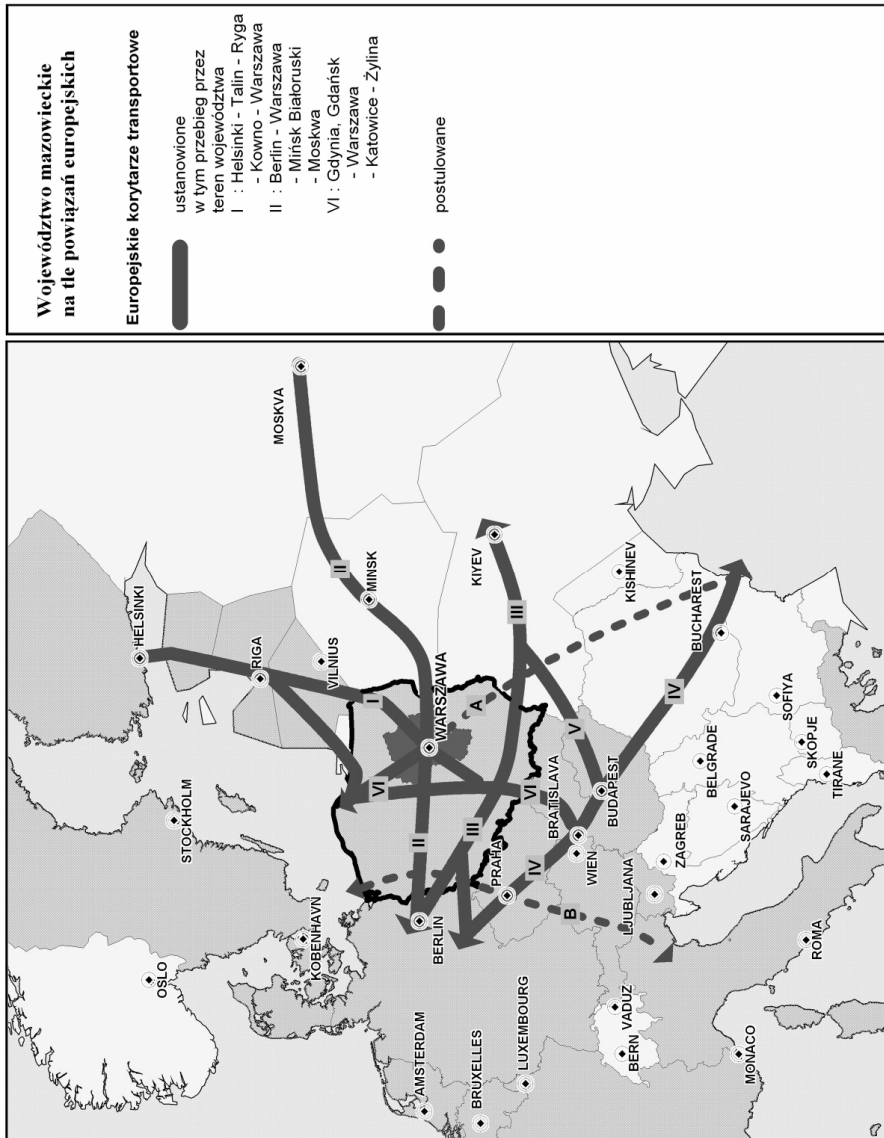
nie województwa oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika, wpływającego na rozwój regionu. Program zakłada ochronę zasobów w układach pasmowych, wyłonionych w oparciu o historyczne szlaki rzeczne, drogowe i kolejowe oraz obszary charakterystycznej historycznej struktury osiedleńczej. Pragnę podkreślić, że na terenie wyznaczonych pasm położone są znaczne fragmenty obszarów problemowych, nakreślonych w planie województwa. Jednym z elementów realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami jest opracowana przez Mazowieckie biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego „Koncepcja szlaków turystyczno-kulturowych” opracowana dla pasm: Wisły, Bugu, Narwi, Pilicy, Skrwy, Wkry, Omulwi i Wilgi.

- Po drugie: znaczący wzrost wydatków inwestycyjnych na modernizację i wyposażenie własnych instytucji Samorządu Województwa – przede wszystkim muzeów.
- Po trzecie: przygotowanie do renowacji zabytkowego układu urbanistycznego zespołu pałacowo-parkowego w Sannikach, remont kaplicy zabytkowej z basztą oraz rekonstrukcja zabudowy wzgórza zamkowego w Gostyninie.
- Po czwarte: zwiększenie oferty ilościowej i jakościowej imprez kulturowych w ośrodkach kształtowania tożsamości kulturowej regionu organizowane przez władze samorządów tych ośrodków.

* * *

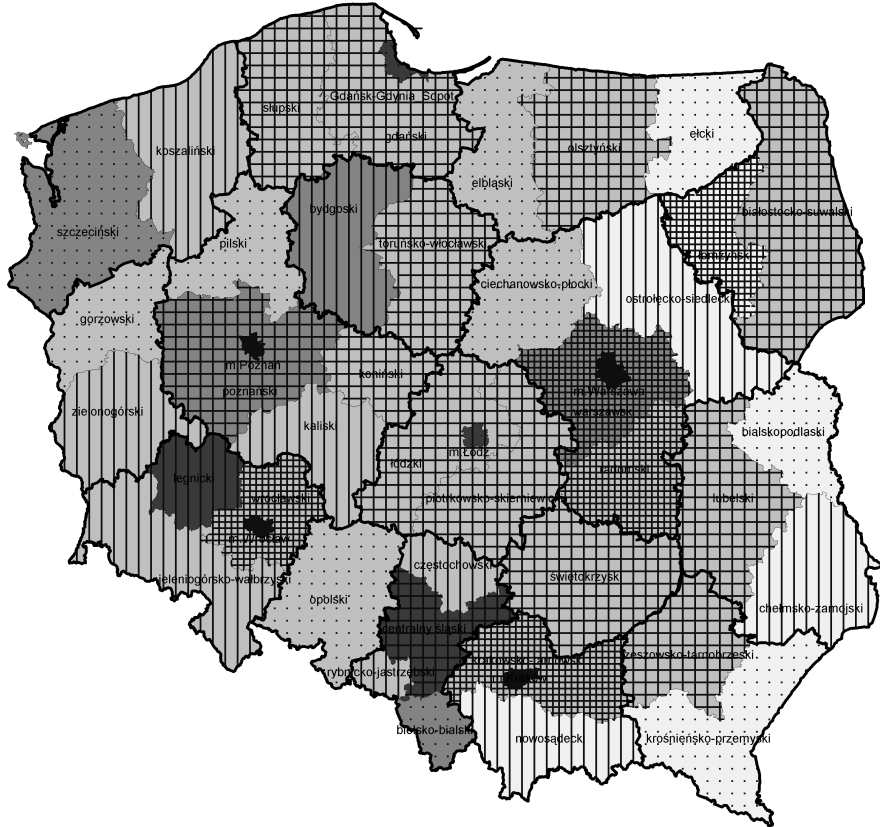
Kończąc chciałbym Państwa utwierdzić w przekonaniu, iż w praktyce zarządzanie regionalne to głównie rozstrzyganie problemów i dylematów, dla których naturalną przeciwwagą są wyzwania, zwłaszcza o charakterze rozwojowym. Podejmujemy je, mając na uwadze dobro mieszkańców regionu – teraźniejszość i przyszłość Mazowsza, całego Mazowsza, uwzględniając jednak specyfikę, a własne uwarunkowania rozwoju poszczególnych obszarów Mazowsza.

UMIEJSCOWIENIE GEOPOLITYCZNE W EUROPIE

POTENCJAŁ WOJEWÓDZTWA NA TLE KRAJU

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w Polsce według podregionów NUTS-3 w 2003 r. i zmiany w stosunku do 1999 roku

W złotych na 1 mieszkańca

□	12 827 do 15 000	
▒	15 000 do 20 000	
■	20 000 do 25 000	
■	25 000 do 30 000	średnia krajowa 21366
■	30 000 do 62 896	województwo mazowieckie 32722

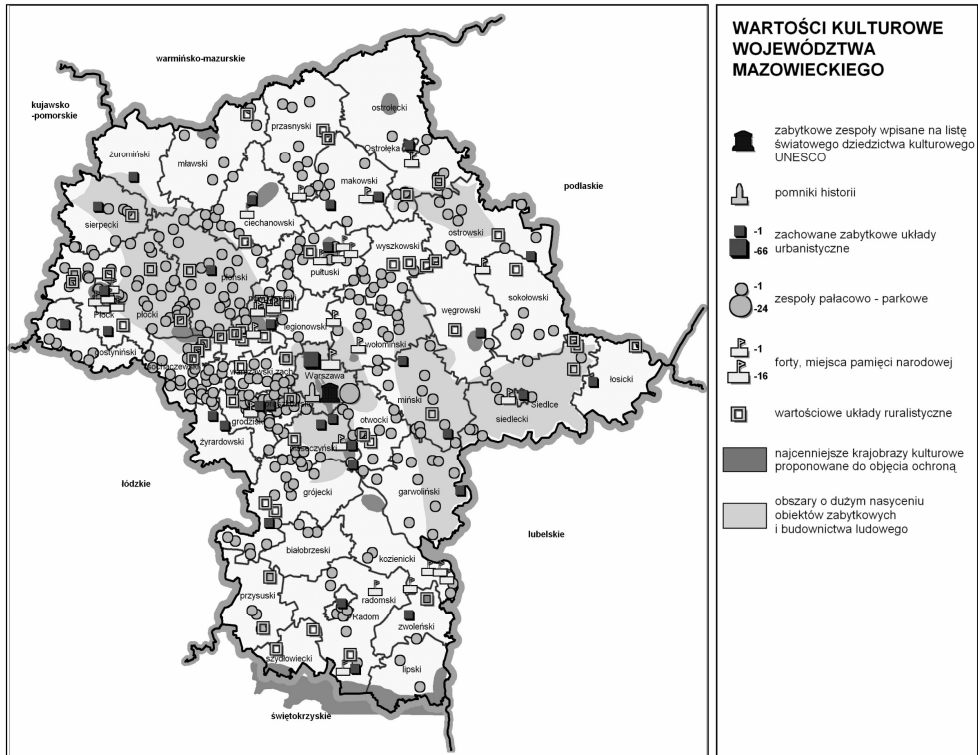
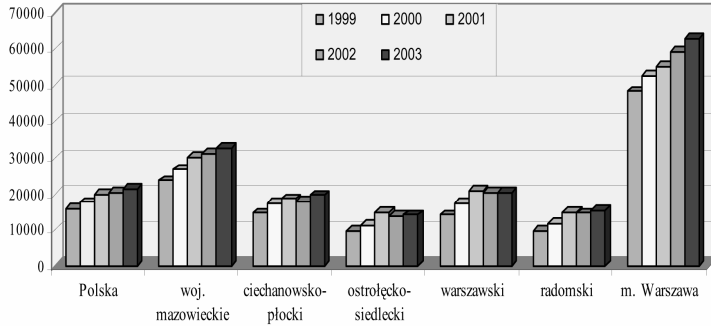
— granice województw
— granice podregionów NUTS-3

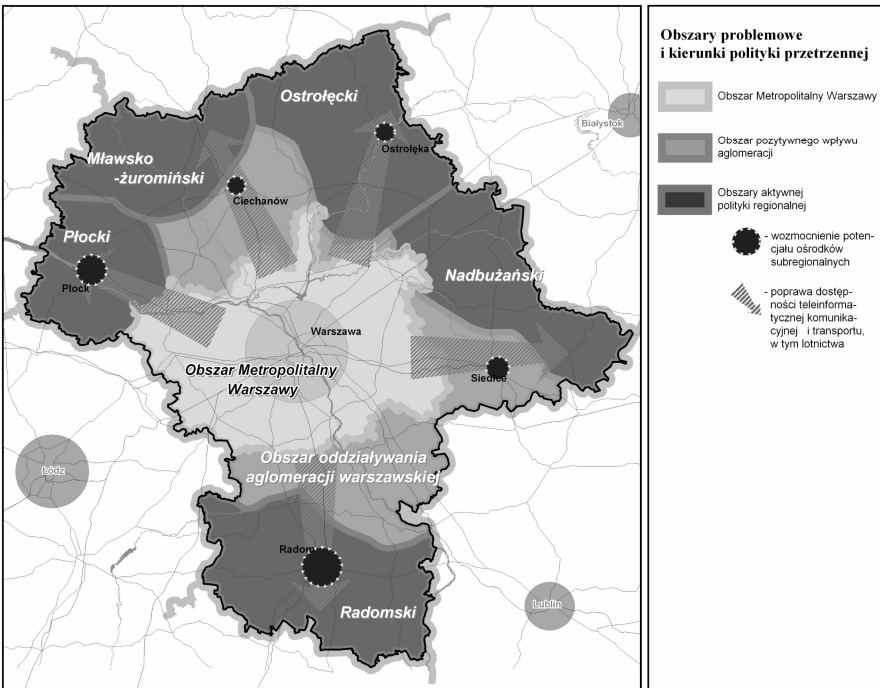
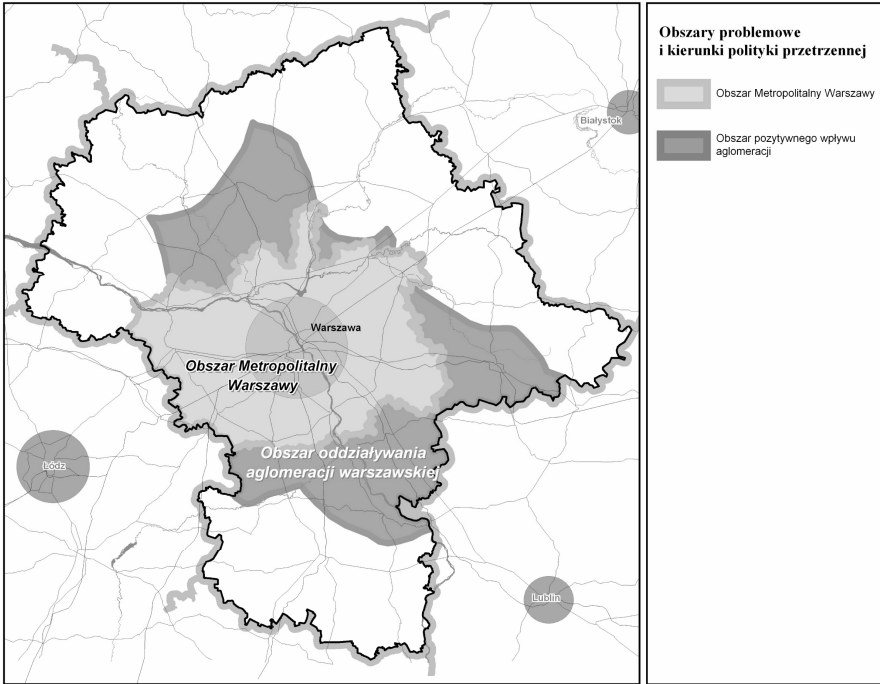
Wskaźnik
1999=100

□	113,4 do 120	
▒	120 do 125	średnia krajowa 125,1
■	125 do 130	województwo mazowieckie 131,0
■	130 do 145,8	

Opracowanie MBPPiRR na podstawie Produkt Krajowy Brutto według województw i podregionów w 2003 roku, GUS, US Katowice 2004 i 2005

POTENCJAŁ WOJEWÓDZTWA NA TLE KRAJU

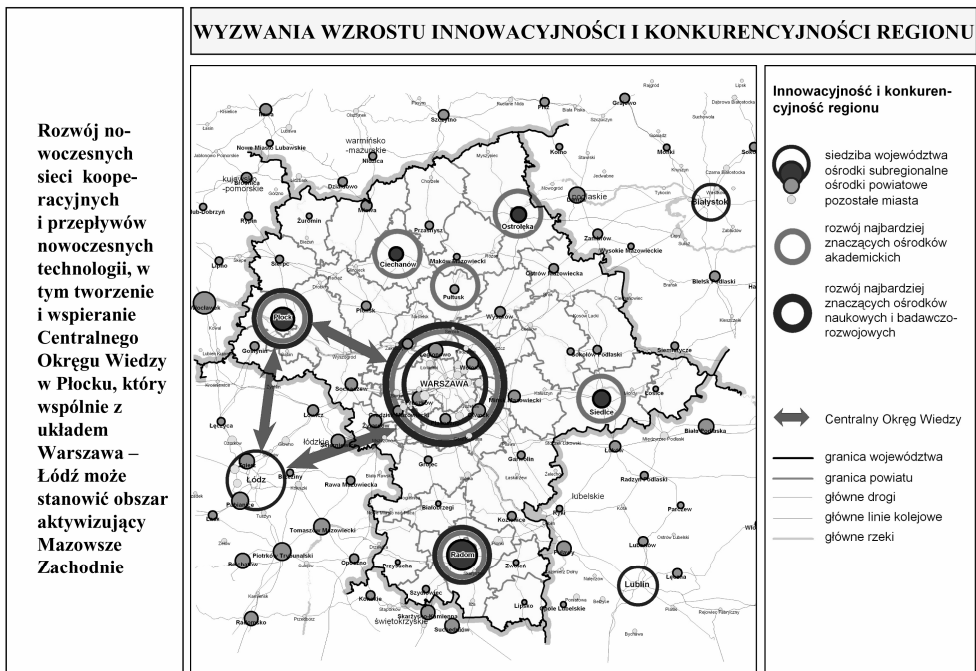
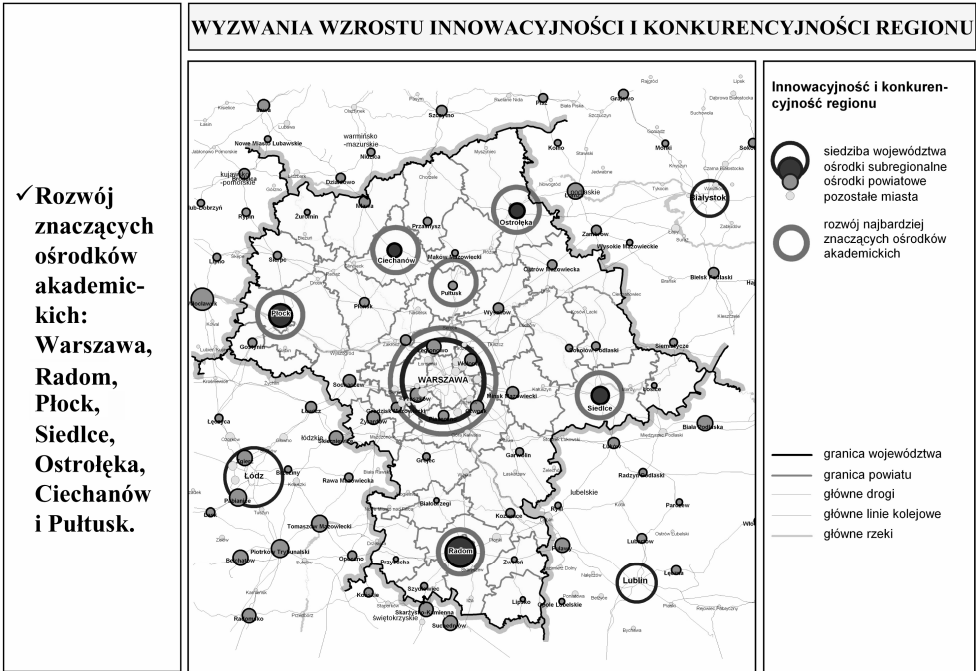
WIZJA ROZWOJU

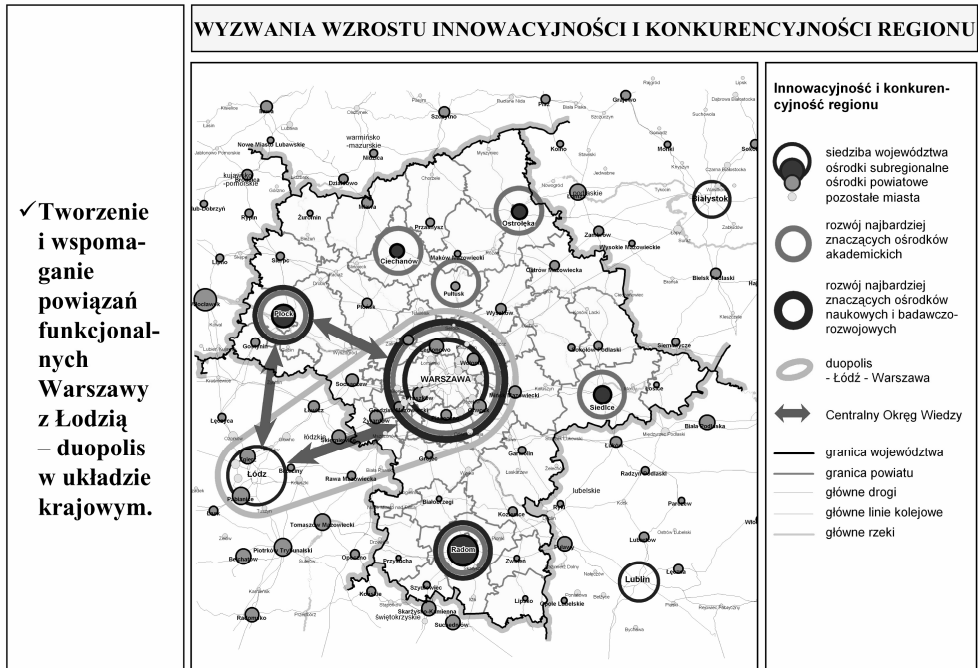
Cele pośrednie

1. Rozwój kapitału społecznego	2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy	4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych	5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu
--------------------------------	--	---	---	---

Kierunki działań

1.1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i telenformatyzacji	1.2. Wzrost poziomu wykształcenia i poprawa jakości kadr	1.3. Wzrost zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu	1.4. Podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych	1.5. Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych	1.6. Intensyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego
2.1. Rozwój MSP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności	2.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu	2.3. Rozwój nowoczesnych technologii z wykorzystaniem własnego potencjału B+R	2.4. Rozwój regionalnych sieci kooperacyjnych i przepływu nowoczesnych technologii	2.5. Budowa systemu innowacyjnego w regionie		
3.1. Wzmocnienie powiązań Warszawy z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzyurodowym	3.2. Rozwój i poprawa standardów infrastruktury technicznej	3.3. Przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego OMW	3.4. Zahamowanie narastania chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu siłnicy i jej otoczeniu	3.5. Stymulowanie rozwoju m. st. Warszawy i obszaru metropolitalnego poprzez policentryczny rozwój przestrzenny i ożywianie funkcji centrotwórczych		
4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego	4.2. Wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast wiejskich	4.3. Wieleofunkcyjny rozwój obszarów	4.4. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej	4.5. Ochrona i rewitalizacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju	4.6. Wykorzystanie potencjału endogenicznego OMW do stymulowania rozwoju całego regionu	
5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej	5.2. Poprawa i promocja atrakcyjności inwestycyjnej w regionie	5.3. Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego	5.4. Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu	5.5. Współpraca międzyregionalna i międzyurodowa		

WZMOCNIENIE POWIĄZAŃ METROPOLII WARSZAWSKIEJ

Wzmocnienie powiązań metropolii warszawskiej i obszaru metropolitalnego z otoczeniem poprzez:

- poprawę jakości i bezpieczeństwa połączeń transportowych pomiędzy Warszawą a metropoliami europejskimi, głównymi ośrodkami gospodarczymi w Polsce, ośrodkami subregionalnymi Mazowsza i pozostałymi obszarami województwa;
- rozwój infrastruktury lotniczej – tj.: rozbudowa Portu Lotniczego im. F. Chopina, przystosowanie lotniska w Modlinie do przejęcia funkcji odciążających lotnisko w Warszawie oraz lokalizacja na Mazowszu nowego, centralnego lotniska między Warszawą a Łodzią;
- dostosowanie sieci drogowo-kolejowej znaczenia międzynarodowego do standardów europejskich a w szczególności:
 - ✓ przyspieszenie budowy autostrady A-2;
 - ✓ budowa tras obwodowych usprawniających połączenia w Warszawie i obszarze metropolitalnym – „Duża Obwodnica Mazowsza” w paśmie ośrodków: Wyszogród – Sochaczew – Żyrardów – Grójec – Góra Kalwaria – Wyszków;
 - ✓ wspieranie budowy linii kolejowej dużych prędkości na odcinku Wrocław/Poznań – Warszawa – Łódź;
 - ✓ wspieranie przedłużenia CMK (Linii Kolejowej E-65) o odcinek Korytów – Sochaczew – Płock w kierunku Trójmiasta

Investycje te znacznie przyczynią się do aktywizacji Mazowsza Zachodniego

STYMULOWANIE ROZWOJU FUNKCJI METROPOLITALNYCH

Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych poprzez:

- zahamowanie narastania chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu stolicy i jego otoczeniu;
- rozwój usług biznesowych i kulturowych o charakterze międzynarodowym;
- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego, w tym współtworzenie obszaru „zielonego pierścienia” wokół Warszawy w obszarze metropolitalnym Warszawy.

AKTYWIZACJA I MODERNIZACJA OBSZARÓW POZAMETROPOLITALNYCH

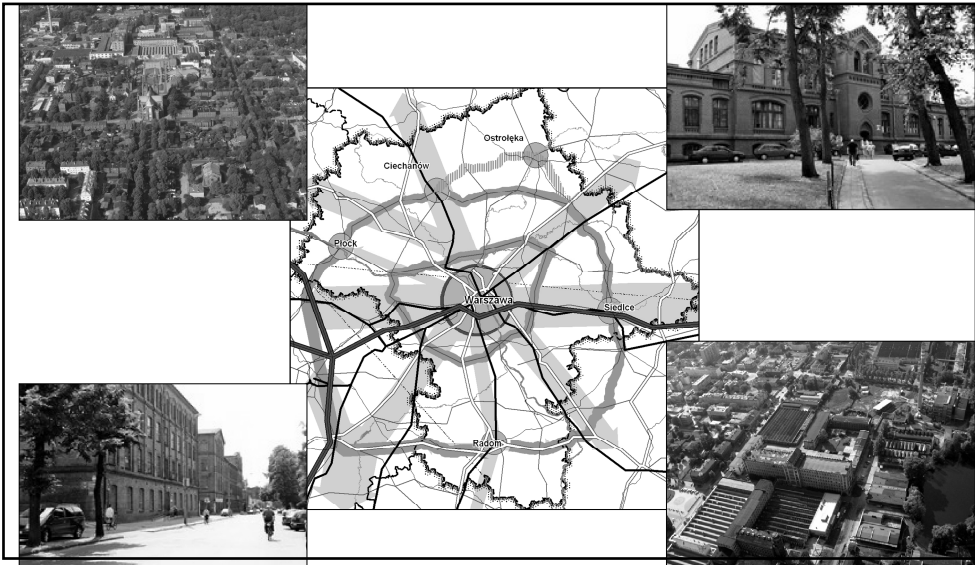
Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych poprzez:

- podnoszenie standardów technicznych połączeń obwodowych w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem „Wielkiej Obwodnicy Mazowsza” w paśmie ośrodków subregionalnych (droga krajowa nr 50);
- przebudowa drogi nr 60 tworzącej „Wielką Obwodnicę Mazowsza” z wykorzystaniem mostu na Wiśle w Płocku;
- rozbudowa dróg krajowych ze szczególnym uwzględnieniem przebudowy drogi nr 62, zapewniającej poprawę połączeń komunikacyjnych Płocka z Warszawą wraz z budową północno-zachodniej obwodnicy Płocka;
- modernizacja linii kolejowej Kutno – Płock;
- lokalizacja centrów logistycznych dla rozwoju intermodalnego transportu towarów poza granicami Warszawy w ścisłym powiązaniu z „Wielką Obwodnicą Mazowsza” i „Dużą Obwodnicą Warszawy

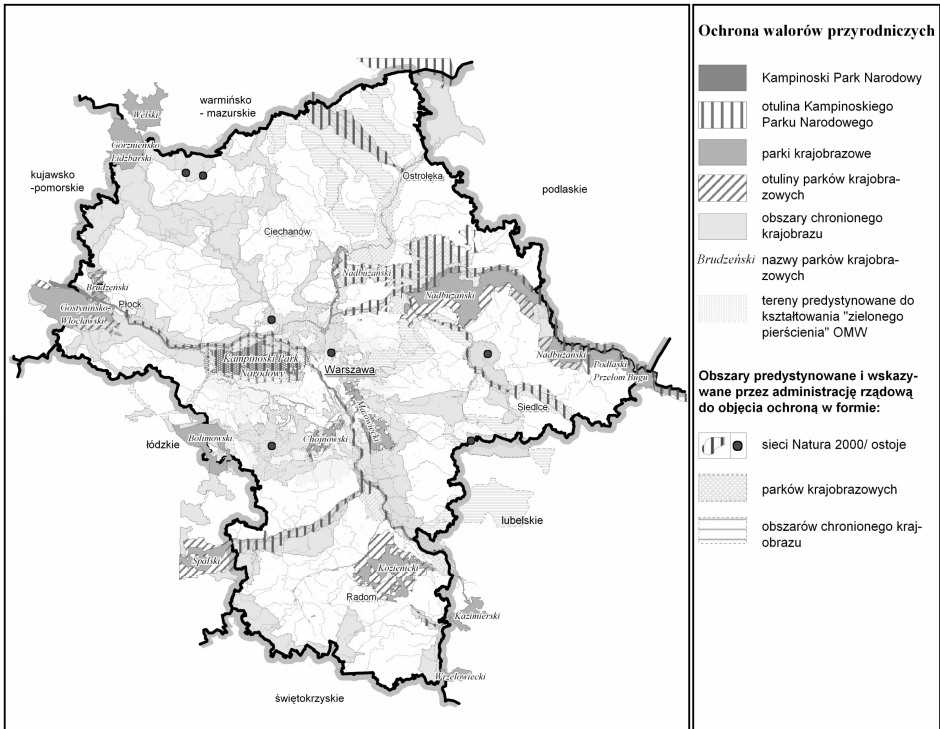
AKTYWIZACJA I MODERNIZACJA OBSZARÓW POZAMETROPOLITALNYCH

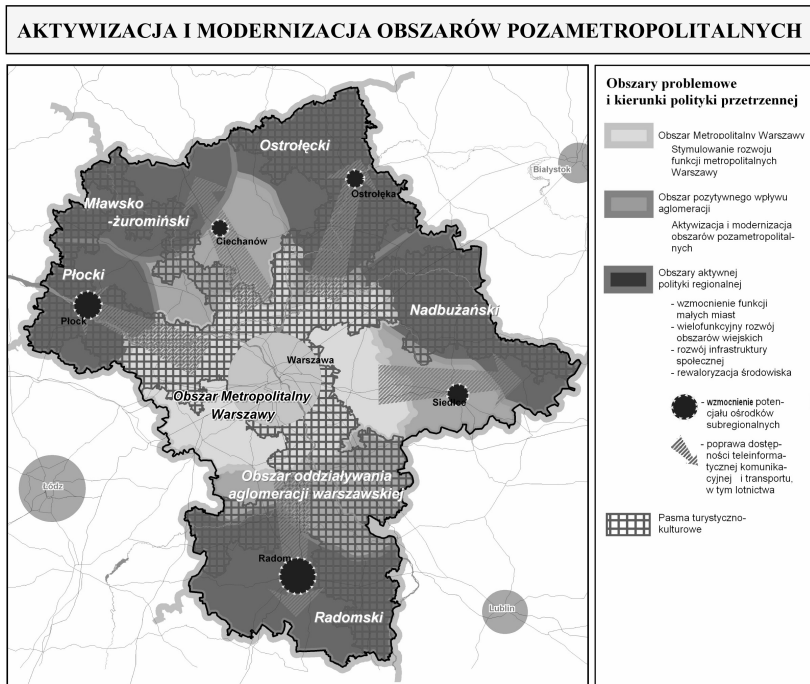
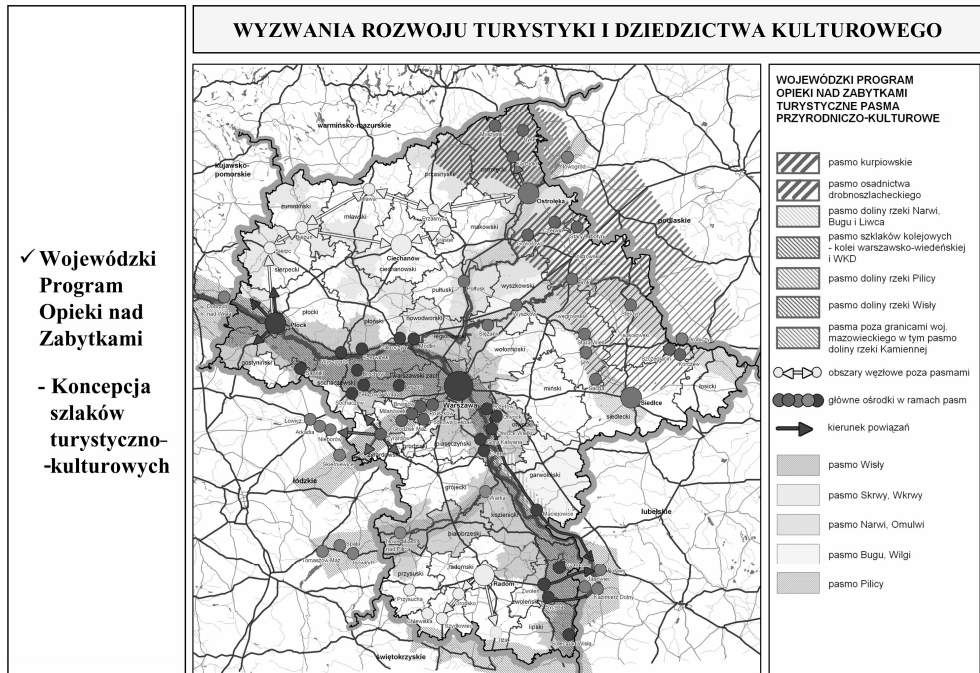
Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych poprzez:

- rozwój infrastruktury społecznej, głównie szkolnictwa ponad-podstawowego i służby zdrowia;
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska;
- wspomaganie w zakresie rozwoju i wykorzystania wartości kulturowych, wykreowanie wybranych ośrodków na miejsce turystyki kulturowej;
- wspieranie rozwoju turystyki w dolinie Wisły i na Pojezierzu Gostynińskim;
- opracowanie programów rewitalizacji miast jak np.: „Program rewitalizacji miasta Żyrardowa

AKTYWIZACJA I MODERNIZACJA OBSZARÓW POZAMETROPOLITALNYCH

Mazowieckie Province and Development Problems It Faces

Summary

Following Poland's accession to EU, the role of the Mazowieckie Province, situated at the intersection of east-west and south-north transport routes, has increased considerably. In addition, the present geopolitical arrangement has enhanced the status of Warsaw as a European metropolis. So favourable a location is an asset to be wisely used by the Province's authorities. Mazowieckie Province constitutes 13.5% of Poland's population, yields 20% of the gross domestic product, and houses a third of the country's research and development potential.

The potential the Province is primarily based on the proximity and the status of Warsaw, the capital of Poland.

The Province's assets are:

- rich and diverse natural and cultural resources,
- multi-centre settlement network with five sub-regional centres of Radom, Plock, Siedlce, Ostrołka and Ciechanow,
- convenient accessibility by road, rail and air
- varied network of colleges and universities.

On the other hand, Mazowieckie Province, as far as social and economic aspects are concerned, is not evenly developed. There is the Warsaw conurbation enjoying the highest development level in Poland, yet there are economically underdeveloped regions and municipalities such as the Ostrołęka, Mława-Zuromin and Radom sub-regions.

Under the circumstances, at least two questions have to be raised:

1. How to exploit, and possibly increase the Province's competitiveness regionally, nationally and globally and, at the same time, how to avoid widening of the economic gaps between sub-regions?
2. How to combine high development rate of Warsaw and its suburbs with the necessity to simultaneously increase the cohesion of the region and diminish the economic and social disproportions between the sub-regions?

The answers are to be found in the „Development Strategy for Mazowieckie Province till 2020”, approved by the Regional Council of Mazowieckie Province.